

Дослідження ключових етапів історичного розвитку вантажних авіаційних перевезень

Дослідження присвячені аналізу історичних етапів розвитку авіаційних перевезень вантажу. Зокрема досліджено фактори впливу на виконання якісного, безпечного та економічно ефективного авіаційного перевезення вантажу, у розрізі історичної еволюції. Наведено приклади перших компаній які виконували вантажні авіаційні перевезення.

Рушійною силою прогресу вантажних перевезень була і залишається нині потреба у швидкій доставці, тому питання дослідження історичних етапів еволюції вантажних перевезень у світі є предметом дослідження великої кількості фахівців різних галузей. Зокрема, дослідження факторів впливу на виконання якісного, безпечного та економічно ефективного перевезення вантажу у короткі терміни, у розрізі історичної еволюції, нині залишається актуальними для логістів усіх розвинених країн світу. Отже, аналіз ключових етапів розвитку вантажних авіаційних перевезень є метою даного дослідження.

Аналіз літератури [1 – 5] показав, що протягом останніх століть вантажні перевезення виконуються різними видами транспорту, а також у різних формах. Так, спершу вантажі доставлялись до місць призначення на возах, запряжених кіньми, що було досить повільним і часто небезпечним. Пізніше, з впровадженням залізничної галузі, власники бізнесу могли відправляти товари на далекі відстані більш швидким і безпечним способом. Водночас товари прямували в різні міста країни та між країнами водним транспортом, зокрема пароплавами, а пізніше вантажними суднами доставляли товари між континентами. Згодом винайшли літаки, це створило ще один варіант транспортування вантажів в далекі пункти призначення. Власники бізнесу завжди шукали кращі, швидші, безпечніші способи доставки своїх товарів. Авіаційні перевезення вантажів – зручний і швидкий спосіб транспортування товару. Літаком зазвичай доставляються невеликі вантажні партії, дорогі товари або швидкокопсувні продукти. Якщо в пріоритеті швидкість і підвищена безпека, варто обрати авіаперевезення. Оскільки перевагою авіаперевезень є набагато коротший транзитний час, вантаж повинен швидко переміщатися через аеропорт. Тому питання розвитку авіаційної інфраструктури займає одне із ключових місць, як це ілюструє схема подана на рис. 1.

Перший політ власним літаком здійснили Орвілл і Вілбур Райт 17 грудня 1903 р. [1]. З того часу Брати Райт почали літати в Кітті Хоук, Північну Кароліну, а з часом географія польотів інтенсивно розширювалась. Протягом кількох років вони пропагували авіацію і шукали практичне застосування літака. Приблизно в той самий час, коли почали випускати комерційні вантажівки, ті, хто пропагував авіацію, прагнули перевозити вантажі повітрям.



Рис.1. Фактори впливу на час виконання вантажних операцій
Джерело: авторська розробка на основі [1, 3]

Перша практична демонстрація вантажних авіаперевезень відбулася 7 листопада 1910 р. [2]. Політ офіційно зафіксовано на 57 хв., що на той час було світовим рекордом швидкості. Пілотуючи літак Wright Model B на відстані 65 миль від Дейтона до Колумбуса, штат Огайо, Філіп Пармелі доставив пакет із 200 фунтами шовку для урочистого відкриття роздрібного магазину. Ця перша відправка також була не просто доставкою, це була також гонка, в якій протистояли літак і експрес. Що ще важливіше, це був перший «тільки вантажний» рейс, призначений спеціально для транспортування товарів з однієї точки в іншу. Це також був перший рейс, замовлений клієнтом, а також перший приклад мультимодального повітряного транспорту, оскільки шовк транспортувався на автомобілі з аеродрому Колумбус до магазину [2].

Водночас газета Columbus офіційно повідомила, що повітряний вантаж випередив експрес-залізницю між двома містами [2]. Слід зазначити, що хоча вантажі перевозилися повітрям, починаючи з 1910 р., перші літаки не були достатньо потужними (або досить міцними, або достатньо великими), щоб перевозити багато вантажу. Повітряна пошта (що складається з пошти та невеликих пакетів) була основним вантажем, який перевозили в перші роки існування авіації. У 1919 р. American Railway Express прагнув перевезти 1100 фунтів вантажу з Вашингтона, округ Колумбія, до Чикаго. Для польоту використовувався переобладнаний бомбардувальник часів Першої світової війни; він був змушений приземлитися в Огайо через замерзлий радіатор, але компанія продовжувала експериментувати з авіаперевезеннями. У 1920-х рр. було засновано багато авіакомпаній, і протягом десятиліття багато з них здійснювали вантажні перевезення. Як і 100 років потому, їх вантажем часто були механічні деталі або товари, які були потрібні швидко. Тим не менш, протягом більшої частини десятиліття вантажні авіаперевезення залишалися переважно новинкою. Друга світова війна спричинила вибух у використанні літаків, наприклад, за останні чотири роки конфлікту між Індією та Китаєм було перевезено 650 000 тонн вантажу [2].

Важлива подія в історії авіаперевезень відбулася в 1945 р. з утворенням Міжнародної асоціації повітряного транспорту. Почали з'являтися повністю вантажні авіакомпанії, хоча літаки все ще були звичними для перевезення комбінації вантажів і пасажирів. Тепер літаки мали здатність подорожувати далі

і швидше, але весь потенціал цього для глобальної торгівлі був реалізований лише через десятиліття. Лінія Flying Tiger Line була розпочата 25 червня 1945 року Робертом Прескоттом, який літав на С-46 «Flying Tiger» під час Другої світової війни. Це була перша американська регулярна вантажна авіакомпанія. До серпня 1945 р. Прескотт і його пілоти здійснювали вантажні польоти по Сполучених Штатах. На початку 1960-х Flying Tiger Line конкурувала за вантажоперевезення з пасажирськими авіакомпаніями, а також з новими всіма - вантажними перевізниками. Ця компанія також була основним військовим чартерним оператором в епоху холодної війни, перевозячи вантажі та персонал. Крім того, вона мала контракти із залізницями на доставку вантажів від дверей до дверей. Загалом вантажні авіаперевезення становили дуже невелику частку загального авіаперевезення (як у США, так і в усьому світі). У середині 1950-х років загальний обсяг повітряних перевезень у всьому світі становив близько 800 000 тонн. [2].

У 1968 році Boeing запустив перший достатньо широкий літак для перевезення повних піддонів у своєму вантажному відсіку, що можна вважати великим проривом у технологіях авіаперевезень. Поява Boeing-747 ознаменувала нову еру широкофюзеляжних реактивних літаків, що сприяло сучасній еспосі вантажних повітряних перевезень. Коли Boeing-747 здійснив свій перший вантажний політ у квітні 1972 р., разом з іншими широкофюзеляжними літаками, такими як Lockheed L-1011 і Douglas DC-10, стало можливим перевезти у 2,5 разів більше вантажу, ніж звичайний вузький літак [3]. Компанія Boeing прогнозує, що загальний флот вантажних повітряних суден у всьому світі зросте до 2035 р. обсяги зростуть більш ніж удвічі [4].

Лише в 1990-х роках ідея літаків з основною метою перевезення вантажів дійсно набрала обертів. Це сталося завдяки зростанню експрес-перевізників посилок (таких як FedEx, DHL та UPS), а також розвитку Інтернету, що зробило авіаперевезення набагато доступнішою та надійнішою перспективою для імпортерів та експортерів. Без авіаперевезень ідеї «експрес-доставки» не існувало б. Під час подорожі морським транспортом відправлення з Китаю до Великобританії можуть прибути тижнями або навіть місяцями. Відправка вантажу літаком, буде тривати всього декілька днів [3].

Ще одна знакова подія відбулася 21 грудня 1988 р., коли було здійснено перший політ дослідного зразка найбільшого у світі українського транспортного літака Ан-225 «Мрія», створеного ківським заводом «Антонов». Спочатку його будували для космічної галузі — він міг транспортувати ракети і слугувати «стартовим майданчиком» для космічних кораблів. Але розпад СРСР призвів до того, що до кінця 1990-х з «Мрією» була законсервована в ангарі [6]. Однак, на початку 2000-х цей унікальний літак реконструювали та модифікували для перевезення надважких та надгабаритних вантажів, наприклад, локомотивів або багатотонних генераторів. «Мрію» часто використовували для оперативної доставки гуманітарних вантажів. Існував лише один екземпляр Ан-225. Але він уже увійшов в історію, встановивши близько 250 світових рекордів за швидкістю, висотою, вантажопідйомністю [6]. Нажаль, у лютому 2022 р. війська російської федерації знищили «Мрію» в аеропорту Гостомель під Києвом у перші дні масштабного вторгнення в

Україну. Однак, підприємство «Антонов» вже запустило збір коштів на відновлення літака і є великі можливості його відновлення та масштабування.

На сьогодні аеропорти є життєво-важливими транспортними вузлами для авіаперевезень вантажів (див. табл. 1) [5].

Таблиця 1.

Географія найзавантаженіших вантажними потоками аеропортів світу

Континент	Країна	Аеропорт
Європа	Німеччина	Аеропорт Франкфурт, Аеропорт Лейпциг/Галле
	Франція	Паризький аеропорт імені Шарля де Голля
	Нідерланди	Амстердамський аеропорт Схіпхол
	Велика Британія	лондонський аеропорт Хітроу
	Люксембург	аеропорт Люксембург Фіндель.
Північна Америка	США	Міжнародний аеропорт Мемфіса Міжнародний аеропорт Анкоридж, Міжнародний аеропорт Луїсвілля, Міжнародний аеропорт Лос-Анджелеса, Міжнародний аеропорт Маямі, Міжнародний аеропорт О'Хара.
Азія	Китай	Міжнародний аеропорт Гонконгу, Міжнародний аеропорт Шанхай Пудун, Міжнародний аеропорт Тайваню Таоюань
	Корея	Міжнародний аеропорт Інчхон
	Об'єднані Арабські Емірати	Міжнародний аеропорт Дубай
	Японія	Міжнародний аеропорт Наріта
	Сінгапур	Сінгапурський аеропорт Чангі

Джерело: авторська розробка на основі [5]

Отже, на сьогодні набувають актуальності дослідження можливостей підвищення обсягів швидких і безпечних перевезень вантажу. Судячи з зарубіжного досвіду, якісного «стрибка» в області транспорту можна домогтися тільки за рахунок застосування нових технологій організації процесів перевезень, які відповідають високим сучасним вимогам і міжнародним стандартам. Спосіб доставки вантажів літаком є, як правило, дорожчим, на відміну від доставки автомобільним, залізничним або морським транспортом, але у даного виду транспортування є свої перевагами. Попит на повітряні вантажні перевезення продовжує зростати з кожним роком.

Список літератури

1. Rich Harkey: History of Freight Transportation URL: <https://cutt.ly/6CdEUbh> (April 09, 2015).
2. Скотт Молл: Flashback Friday: the history of air freight (May 24, 2019) URL: <https://cutt.ly/7CdW2ys>.
3. Good logistcs URL: <https://cutt.ly/FCdEkar>.
4. The world bank URL: <https://cutt.ly/oCdRxAD>.
5. Hemisphere freight services LTB URL: <https://cutt.ly/LCdT2BP>.
6. Історія літака АН-225 «Мрія» URL: <https://cutt.ly/zCFEtTC>.